

РОЗДІЛ II. КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.716 + 341. 231.14

ПРАВО НА ЖИТТЯ В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВНИХ СВОБОД

Тригубенко Г.В., к.ю.н., доцент

Національна академія внутрішніх справ

Стаття присвячена аналізу права на життя, закріпленого в ст.2 Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Розглядаються позитивні та негативні обов'язки держави, спрямовані на забезпечення права на життя. Зазначено умови застосування сили в разі виникнення ситуацій, передбачених ч.2. ст.2 Конвенції. Особлива увага приділяється практиці тлумачення і застосування ст.2 Європейським Судом з прав людини.

Ключові слова: Конвенція про захист прав людини і основних свобод, Європейський Суд з прав людини, позитивний обов'язок, негативний обов'язок, виключна необхідність.

Тригубенко Г.В. ПРАВО НА ЖИЗНЬ В АСПЕКТЕ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД / Национальная академия внутренних дел, Украина

Статья посвящена анализу права на жизнь, закреплённого в ст.2 Конвенции о защите прав человека и основных свобод. Рассматриваются положительные и негативные обязанности государства, направленные на обеспечение права на жизнь. Отмечены условия применения силы в случае возникновения ситуаций, предусмотренных ч.2 ст.2 Конвенции. Особое внимание уделяется практике толкования и применения ст.2 Европейским Судом по правам человека.

Ключевые слова: Конвенция о защите прав человека и основных свобод, Европейский Суд по правам человека, положительная обязанность, негативная обязанность, абсолютная необходимость.

Tryhubenko G.V. THE RIGHT TO LIFE IN TERMS OF THE NORMS OF THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS / National academy of internal affairs, Ukraine

The article is dedicated to the analyses of the right to life recognized by Article 2 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. It examines positive and negative obligations of the state directed to secure the right to life. It indicates the terms of using force in case of the situations described in the second part of Article 2 of the Convention. Special emphasis is given to the practice of interpretation and applying of Article 2 by the European Court of Human rights.

Part of the positive obligation of the state is also procedural or procedural obligations relating to the investigation of any violent death, attempted murder, cases of weapons authorities. Positive duty is to create the necessary legal conditions for the protection of life, including through the adoption of appropriate legislation and negative – in refraining from taking life. Determined that given the law of the European Court of Human Rights, the positive obligation of the state to create a legal framework for the protection of life includes the need to take preventive measures to protect the person whose life is threatened by another person. Positive obligation to protect the right to life consists in the fact that the state should adopt laws protecting the right to life, protection from intentional unauthorized encroachment on it. The State, at its discretion exercise this responsibility, but ultimately the national law must be approved effective criminal law as a deterrent from committing crimes against the person. It is noted that the general legal prohibition on unauthorized deprivation of life by the state will be ineffective if not implemented in practice control procedures over the legality of the use of force, which could potentially lead to fatal consequences. Create legal environment for the protection of life includes a requirement of an effective investigation in the case when individuals were deprived of life due to the use of weapons of representatives of the state. Highlight and revealed contents of negative state obligations to ensure the right to life, requiring it not to deprive of life, until a situation where the use of force is "absolutely necessary." Deprivation of life shall be deemed valid if will fit the cases specified in Art. 2. Only four exceptions: the death penalty, the protection of any person from unlawful violence, deprivation of life when making a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained; action lawfully taken for quelling a riot or insurrection. The main condition for the use of force in all these cases, compliance with the criterion of "exceptional need."

Key words: Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the European Court of Human rights, positive obligation, negative obligation, absolute necessity.

Ратифікація Україною Конвенції про захист прав і основних свобод людини (далі Конвенція) започаткувала новий етап у діяльності державних органів. Це пов'язано з тим, що даний

договір став частиною національного законодавства, та визнанням державою обов'язковості юрисдикції Європейського суду (далі Суд) з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.

У зв'язку з цим тепер будь-який орган державної влади повинен узгоджувати свою діяльність з нормами Конвенції. В особливій мірі це стосується правоохоронних органів, з огляду на функції, покладені на них державою. Що ж до ефективності їх реалізації, то вона неможлива на сьогодні без знання положень Конвенції, адже захист прав і свобод людини в Україні відбувається як на конституційному рівні, так і на конвенційному. З огляду на це, національні правоохоронні органи мають добре орієнтуватися в нормах Конвенції та знати її правові нюанси. На жаль, на сьогоднішній день з цим існують проблеми, які викликані різними обставинами як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру. Так, наприклад, незрозумілими для вітчизняного правоохоронця, що здобував освіту при пануванні юридичного позитивізму або взагалі не має юридичної освіти, можуть бути такі поняття, як: позитивні та негативні обов'язки держави; верховенство права, а не закону; свобода розсуду; співрозмірність; пропорційність тощо. Одночасно з цим питання можуть виникати і з приводу окремих прав осіб, закріплених у Конвенції, зокрема права на життя, яке визнано Судом одним із найбільш фундаментальних положень даного документа. Справа в тому, що для забезпечення даного стандарту Конвенції мало знати її норми, необхідно ознайомитися з практикою Суду з приводу їх тлумачення і застосування. Теж саме стосується і інших питань, відповідь на які вимагає знання практики Суду, з якою більшість українських правоохоронців мало знайома.

Щодо досліджень вчених-юристів, практиків, які можуть надати допомогу у вирішенні згаданих проблем, то більшість з них стосуються теоретичного боку питань, який, безперечно, є важливим, але працівника правоохоронного органу більше хвилює практична сторона питання або як теорія допомагає на практиці. На жаль, на сьогоднішній день даними дослідженнями займається значно менша кількість авторів, зокрема такі як: Жуковська О., Зайцев Ю., Євінтов В., Шевчук С. та деякі інші.

Метою статті є підвищення рівня правової підготовки правоохоронців шляхом роз'яснення основних положень ст.2 Конвенції та практики тлумачення і застосування її норм Судом. Дана стаття закріплює право на життя [1] і за визначенням Суду, разом зі ст.3 («Заборона катування»), втілює одну з основних цінностей демократичних суспільств, що входять до складу Ради Європи. При цьому вона повинна тлумачитися і застосовуватися таким чином, щоб захист, який нею надається, був практичним і ефективним [2; 3].

Стаття 2 Конвенції передбачає зобов'язання держави, спрямовані на забезпечення кожному права на життя. У тлумаченні цих обов'язків Суд їх загалом визначає як позитивні та негативні. Частиною позитивного обов'язку держави є також процесуальні, або процедурні обов'язки, що стосуються розслідування будь-якого насильницького позбавлення життя, замаху на життя, випадків застосування зброї державними органами. Позитивний обов'язок полягає у створенні необхідних правових умов для захисту життя, у тому числі шляхом прийняття відповідного законодавства, а негативний – в утриманні від позбавлення життя за винятком чітко визначених у ст.2 випадків [4].

Враховуючи практику Європейського Суду з прав людини, позитивний обов'язок держави створити правові умови для захисту життя включає в себе необхідність вживати превентивні заходи для захисту особи, чие життя перебуває під загрозою з боку іншої особи [5, 4]. Відповідно держава порушуватиме свої зобов'язання за ст.2, якщо державні органи не вжили всіх заходів для запобігання реальної та безпосередньої загрози життю, про яку вони знали чи повинні були знати. Тобто не кожна загроза життю покладає на державу вимогу вжити заходів для її запобігання. Для виникнення позитивного обов'язку держави повинно бути встановлено, що органи влади знали або повинні були знати про існування реального та нагального ризику життю визначеної особи з боку третіх осіб, але не вжили заходів у межах повноважень, які б відвернули загрозу [5].

Позитивні зобов'язання «захищати життя» стосуються і осіб, які знаходяться під вартою. Суд стоїть на позиції, що відповідальність за будь-які ушкодження, отримані під час тримання під вартою, покладається на державу. Особи, які знаходяться під вартою, перебувають у вразливому становищі, і влада повинна забезпечити дотримання їх прав. У випадку, якщо стан

здоров'я особи, затриманої поліцією, був нормальний, але пізніше людина померла, на державу покладається обов'язок надати правдоподібні пояснення подіям, які призвели до її смерті. Ненадання подібних пояснень призводить до встановлення відповідальності влади за цю смерть [6, 3]. Тобто, у випадку настання смерті в ув'язненні існує чітка презумпція провини держави.

Позитивний обов'язок захищати право на життя полягає і в тому, що держава повинна приймати закони про захист права на життя, про захист від умисного самовільного посягання на нього. Держава на свій розсуд здійснює цей обов'язок, проте в кінцевому результаті в національному праві повинні бути схвалені ефективні норми кримінального права в якості стримуючого фактора від скоєння злочинів проти особи. Дотримання таких норм має підтримуватись системою правоохоронних органів, які вживають заходів щодо попередження, припинення порушень зазначених положень чи покарання порушників [5; 4]. В обов'язки держави також включається проведення навчань серед поліції й інших сил, що забезпечують безпеку країни, стосовно правомірного застосування сили у відповідності до національного законодавства і міжнародного права. Адже держава несе відповідальність в разі, якщо діюча система не забезпечила чітких інструкцій, які регулюють застосування сили в мирний час поліцейськими під час індивідуальних дій або в ході операцій переслідування [7].

Процесуальний елемент позитивного обов'язку держави прямо не встановлений у ст.2, однак впливає з її положень в силу дії принципу верховенства права. Суд встановлює, що факт того, що влада проінформована про вбивство, сам по собі призводить до виникнення зобов'язань у відповідності до ст.2 – проводити розслідування. Теж саме стосується і замаху на вбивство. Отже, обов'язок захисту права на життя за ст. 2 Конвенції в поєднанні із загальним обов'язком держави за ст.1 Конвенції «гарантувати кожному, хто знаходиться під її юрисдикцією, права і свободи, визначені в Конвенції» [1] вимагає наявності певної форми ефективного офіційного розслідування, коли особи були позбавлені життя в результаті використання сили. Основною метою такого розслідування є забезпечення ефективності імплементації національних законів, що захищають право на життя. Власне форми розслідування, що досягатимуть такі цілі, можуть різнитися залежно від обставин. Однак незалежно від способу, що застосовується, органи влади мають діяти за власною ініціативою з моменту, коли дізнаються про відповідний факт. Вони не повинні покладатися на те, що близькі родичі подадуть формальну заяву або візьмуть на себе відповідальність за проведення слідчих дій. Це не обов'язок досягти результату, це обов'язок доскласти зусиль [8]. Для забезпечення ефективності розслідування оскаржуваних випадків неправомірного позбавлення життя, від осіб, відповідальних за здійснення розслідування, може загалом вимагатися бути незалежними від тих, хто брав участь у відповідних подіях. Суд не встановлює певний перелік процедур, які влада повинна здійснити для забезпечення необхідного розслідування обставин незаконного позбавлення життя, проте зазначає, що органи влади повинні вжити всі розумні заходи для збору всіх доказів стосовно інциденту [9].

Будь-які недоліки в розслідуванні, які підривають можливість встановити причину смерті або відповідальних осіб, будь-то безпосередні правопорушники або ті, хто замовив чи організував злочин, становлять небезпеку недотримання цього стандарту [9, 8]. Також існує вимога щодо негайності та розумного терміну розслідування. Слід визнати, що можуть існувати перешкоди чи складнощі, що перешкоджають прогресу в розслідуванні за конкретної ситуації. Однак негайна реакція з боку органів влади при розслідуванні використання сили, що спричинило смерть, може загалом вважатися важливою для забезпечення впевненості громадськості у підтримці верховенства права та запобігання будь-якої можливості змови або замовчування неправомірних дій [10].

Таким чином, процесуальний елемент гарантій права на життя вимагає від держави запровадження та реалізацію механізму розслідування оскаржуваних випадків неправомірного позбавлення життя, який би відповідав критеріям незалежності та ефективності. Унаслідок свого характеру цей аспект не вимагає обов'язкового отримання певного позитивного результату розслідування, але має на меті спонукати органи державної влади за власною ініціативою здійснювати розслідування і забезпечити дотримання органами державної влади верховенства права [11, 68].

Поряд із цим Суд встановлює, що загальна юридична заборона на самовільне позбавлення життя державними органами буде неефективною, якщо на практиці не існує процедури

контролю за законністю використання ними сили, яка потенційно може призвести до летальних наслідків. Створення правових умов для захисту життя включає вимогу проведення ефективного розслідування в разі, коли особи були позбавлені життя внаслідок використання зброї представниками держави [2; 10; 12], та в інших випадках застосування ними зброї, тобто коли жертва залишається живою, проте її життя перебувало під загрозою [13]. Суд відмічає, що в процесуальному відношенні захист права на життя у відповідності до ст.2 Конвенції включає обов'язок влади відзвітувати, чому була застосована смертельна зброя. Це потребує незалежного і публічного розслідування для того, щоб визначити чи було застосування сили виправданим за даних обставин [12]. У цьому контексті також впливає вимога оперативності та невідкладності. Факт не проведення розслідування може мати наслідком визнання порушення державою ст.2 [2; 12]. Проте обов'язок держави не обмежується власне фактом проведення розслідування. Воно повинно містити в собі такі ознаки: оперативність та невідкладність; ефективність не тільки за результатом, але й за своєю методикою; незалежність [11, 66].

Обов'язковість розслідування також поширюється на випадки зникнення жертв після взяття під варту. Суд вважає, що не проведення ефективного кримінального розслідування обставин зникнення є також порушенням процесуальної частини ст.2 [14; 15].

Негативні обов'язки держави, спрямовані на забезпечення права на життя, вимагають від неї не позбавляти життя, поки не виникне ситуація, коли застосування сили є «виключно необхідним». Позбавлення життя буде вважатися правомірним, якщо буде відповідати випадкам, вказаним у ст.2. Виключень всього чотири: смертна кара; захист будь-якої особи від незаконного насильства; позбавлення життя при здійсненні законного арешту або для запобігання втечі особи, яка законно тримається під вартою; вчинення правомірних дій для придушення заворушення або повстання [1]. Такі випадки вичерпні і мають тлумачитися звужено.

Перше виключення, закріплене в ч.1 ст.2, має більш історичне значення, оскільки майже всі держави-члени Ради Європи, у тому числі Україна, ратифікували Протокол № 6 до Конвенції, ст.1 якого говорить про те, що смертний вирок більше не є допустимим виключенням відносно права на життя у мирний час [16]. Закони держав на підставі Протоколу № 6 можуть дозволяти смертний вирок за діяння, вчинені під час війни або невідвортної загрози війни. Вищевикладене свідчить про те, що значимість такого покарання, як смертна кара в державах-членах Ради Європи мінімальна.

Новий Протокол № 13 до Конвенції, який повністю відміняє смертну кару, був відкритий для підписання і ратифікації 3 травня 2002 року [17]. 28 листопада 2002 року він був ратифікований Україною. З моменту набрання чинності протоколу для держав, що його ратифікували, вони не можуть посилалися на виключення відносно смертної кари, передбачені ч.1 ст.2 Конвенції.

Щодо наступних трьох випадків, закріплених у ч.2 ст.2, Конвенція дозволяє застосування сили, що може мати наслідком позбавлення життя, але за відсутності наміру. Суд вважає, що виключення, які викладені в ст.2, звичайно, поширюються на випадки умисного позбавлення життя, але говорять не тільки про них. Текст ст.2 у цілому свідчить, що ч. 2 головним чином визначає не ті випадки, за яких хтось може бути умисно позбавлений життя, а описує ситуації, коли допускається «застосування сили», що може призвести до ненавмисного позбавлення життя. Головною умовою застосування сили в усіх названих випадках є, як вже зазначалося вище, дотримання критерію «виключної необхідності». У випадках застосування сили правоохоронцями необхідно, по-перше, щоб воно було суворо пропорційним досягненню однієї з цілей, передбачених у ч.2 ст.2, узяти до уваги саму ціль, що переслідується і ступінь ризику загрози життю [2; 10; 18]. По-друге, операція, у ході якої застосовується сила, повинна бути ретельно спланована, підготовлена, контролюватися з боку держави з метою мінімізувати дію сили на ураження і ризик жертв [2; 18]. Стосовно першої умови Суд дійшов висновку, що застосування сили на ураження офіційними особами держави відповідає вимогам ст.2, коли базується на сумлінному усвідомленні, що використання такої сили виключно необхідно, навіть якщо таке переконання було помилковим. По відношенню до другої умови, ретельна оцінка повинна бути надана всім фактам перед тим, як прийнято рішення про застосування сили. Зобов'язання довести факт, що кожна операція, у якій застосовувалася сила на ураження ретельно планувалася і контролювалася, покладається на державу, адже сама вона несе

відповідальність за заподіяння смерті внаслідок застосування зброї її представниками, незалежно від того, чи це випадок навмисного позбавлення життя, або ненавмисного.

Отже, ст.2 Конвенції покладає ряд обов'язків на державу, без здійснення яких забезпечення права на життя не можливе. Більшість зобов'язань держава не зможе виконати без ефективної роботи системи правоохоронних органів, зокрема це стосується застосування превентивних заходів для захисту життя осіб, процесуального елемента гарантій права на життя та випадків правомірного застосування сили. Таким чином, знання працівниками правоохоронних органів усіх вищезгаданих нюансів забезпечення права на життя та узгодження з ними своїх дій та рішень сприятиме запровадженню в Україні європейських стандартів прав людини, попередженню порушень Конвенції. А підвищення рівня правової підготовки правоохоронців шляхом роз'яснення норм Конвенції і в подальшому створить передумови для зменшення чисельності скарг до Європейського Суду з прав людини на дії нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів №№11 та 14 // Право України. – 2010. – № 10. – С. 215-225.
2. Решение Суда по делу «Макканн и другие против Соединённого Королевства» от 27 сентября 1995 г. // Европейский Суд по правам человека. Избранные решения: в 2 т. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – Т. 2. – С. 123-149.
3. Решение Суда по делу «Ангелова против Болгарии» от 13 июня 2002 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// umdp1.info](http://umdp1.info)
4. Постановление Суда в деле «Кинан против Соединенного королевства» от 3 апреля 2001 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tproi.narod.ru>
5. Постановление Суда в деле «Осман против Соединённого Королевства» от 28.10. 1998 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// docs.pravo.ru>
6. Решение Суда по делу «Салман против Турции» от 27 июня 2000 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// ehgamos.memo.ru>
7. Постановление Суда в деле «Эврым Ектем против Турции» от 4 ноября 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// echr.ru>
8. Решение по делу «Муравская против Украины» от 13 ноября 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// library.khpg.org>
9. Рішення Суду у справі «Гонгадзе проти України» від 8 листопада 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http:// khpg.org.ua>
10. Постановление суда в деле «МакКерр против Соединённого Королевства» от 4 мая 2001 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// umdp1.info>
11. Шевчук С.О. Судовий захист прав людини: практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / Сергій Олександрович Шевчук. –2-е вид. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.
12. Решение по делу «Кайя против Турции» от 19 февраля 1998 г. // Европейский Суд по правам человека. Избранные решения: в 2 т. – М.: Издательство НОРМА, 2001. – Т. 2. – С. 475-495.
13. Постановление Суда в деле «Махаури против Российской Федерации» от 4 октября 2007 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// echr.ru>
14. Решение Суда по делу «Халидова и другие против России» от 2 октября 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// stji.org>
15. Решение Суда по делу «Гелаевы против России» от 15 июля 2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http:// stji.org>
16. Протокол №6 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод // Право України. – 2010. – № 10. – С. 227-229.

17. Протокол №13 до Конвенції про захист прав людини та основних свобод // Право України. – 2010. – № 10. – С. 232-233.
18. Решение Суда по делу «Исаева, Юсупова и Базаева против России» от 24 февраля 2005 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://srji.org>

УДК 352.07 (477+438)

ФОРМИ ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Бучинська А.Й., здобувач, ст. викладач

Житомирський національний агроекологічний університет

У статті досліджуються правові, організаційні і організаційно-правові форми діяльності органів місцевого (територіального) самоврядування Польщі та України. Особливе значення мають правові форми діяльності органів місцевого самоврядування, оскільки, вони забезпечують ефективне управління публічними справами. Серед правових форм провідне місце займає нормотворча діяльність, яка надає можливість представницьким органам місцевого самоврядування, в межах своїх повноважень, приймати нормативні та інші акти у формі рішень. Застосування правозастосовчої форми діяльності здійснюється шляхом прийняття індивідуальних рішень виконавчими органами місцевого самоврядування, які здійснюють поточне управління публічними справами. Вбачається за необхідне розширити застосування договірної форми діяльності органів місцевого самоврядування в Україні, і використувувати її між органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: форми діяльності органів місцевого самоврядування, рішення місцевих рад, розпорядження виконавчих органів місцевого самоврядування, адміністративний договір.

Бучинская А.Й. ФОРМЫ ПУБЛИЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ПОЛЬШИ И УКРАИНЫ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ / Житомирский национальный агроэкологический университет, Украина

В статье исследуются правовые, организационные и организационно-правовые формы деятельности органов местного (территориального) самоуправления Польши и Украины. Особенное значение имеют правовые формы деятельности органов местного самоуправления, поскольку, они обеспечивают эффективное управление публичными делами. Среди правовых форм ведущее место занимает нормотворческая деятельность, которая предоставляет возможность представительским органам местного самоуправления, в пределах своих полномочий, принимать нормативные и другие акты в форме решений. Применение правоприменительной формы деятельности осуществляется путем принятия индивидуальных решений исполнительными органами местного самоуправления, которые осуществляют текущее управление публичными делами. Видится за необходимое расширить применение договорной формы деятельности органов местного самоуправления в Украине, и использовать ее между органами местного самоуправления.

Ключевые слова: формы деятельности органов местного самоуправления, решения местных советов, распоряжения исполнительных органов местного самоуправления, административный договор.

Buchynska A.I. FORMS OF PUBLIC ACTIVITY OF LOCAL GOVERNMENTS OF POLAND AND UKRAINE: COMPARATIVE ANALYSIS / Zhytomyr national agrarian and ecological university, Ukraine

The author researches legal basis for the activity of local governments of Poland and Ukraine. The main purpose set for local authorities is to ensure efficient management of public affairs on local or regional level. One of the terms of efficiency of local authorities is selection of related forms, which are the external reflection of their activity.

The author considers a tradition division of activity forms of activity of local governments into: legal, organizational and legal-organizational. Legal forms are those types of functions that have legal consequences, namely: legislative, administrative or executive; law-enforcement; enforcement; applicative, etc.. Legal-organizational forms are those appeared in daily practical activity and set by legislation. This group of forms includes: a) sessions; b) assemblies; c) meetings; d) local initiative; e) representation in certain authorities or on a certain territory; f) individual and collective work of deputies, etc.. Organizational form is a type of activity of local governments regarding to exercising their tasks and functions within a set competence, they include: regulative; material and technical; ideological; educative, etc.

Among legal forms of activity of local governments of Poland and Ukraine the leading roles has legislative activity exercised through adoption of representative authority regulative and other laws in a form of decrees